

Kauniaisten esiopetussuunnitelman paikalliset osiot

1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Kauniaisten kunnallinen esiopetussuunnitelma koostuu valtakunnallisista esiopetussuunnitelman perusteista, joita on täydennetty Kauniaisten painotuksilla. Kauniaisten kunnallinen esiopetussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetusta järjestävissä yksiköissä. Esiopetusyksiköt laativat vuosittain omat yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmansa (liite 1: Esiopetuksen toimintasuunnitelma) Kauniaisten kunnallisen esiopetussuunnitelman pohjalta. Myös oppilashuoltosuunnitelma (liite 4: Oppilashuoltosuunnitelma) laaditaan jokaisessa esiopetusta antavassa yksikössä.

Kunnallisen ja yksikkökohtaisen esiopetussuunnitelman toteutumista arvioidaan esiopetusta antavissa yksiköissä vuosittain toimintasuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Esiopetussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään ainakin silloin, kun Opetushallitus on päivittänyt ohjausasiakirjoja. Esiopetusta ja sen vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.

Kunnallinen esiopetussuunnitelma on päivitetty kesällä 2022 Opetushallituksen muutettua esiopetussuunnitelman perusteita. Esiopetuksen opetussuunnitelman päivitystyö muutettujen perusteiden mukaisesti on tehty varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen erityisopettajista, varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettajista, varhaiskasvatussyksiköiden johtajista koostuvassa työryhmässä, jonka työskentelyä ohjasi ja tuki varhaiskasvatuspäällikkö sekä hyvinvointikoordinaattori. Muutettujen perusteiden vaatimien muutosten lisäksi osin vanhentunutta tekstiä päivitettiin myös muilta osin korjaten esim. vanhentuneita termejä.

Vuonna 2016 laadittu kunnallinen esiopetussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuspäällikön ohjauksessa esiopetuksen opettajista ja varhaiskasvatussyksiköiden johtajista muodostuvissa työryhmissä, jotka käsitelivät yhdessä valittuja lukuja hyödyntäen aiempaa esiopetussuunnitelmaa ja soveltaen sitä vuoden 2014 esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Työstettyjä, päivitettyjä tekstejä käsiteltiin yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, ja lasten huoltajilta, suomen- ja ruotsinkieliseltä opetustoimelta sekä sosiaali- ja terveystoimelta ja muilta yhteistyötahoilta pyydettiin kommentteja ja kehittämisehdotuksia työn edetessä. Kunnallinen hyväksytty esiopetussuunnitelma julkaistaan Kauniaisten kaupungin internetsivuilla, ja huoltajia rohkaistaan tutustumaan siihen.

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Elinikäisen oppimisen polun alkuvaiheet ovat lapsen hyvinvoinnin, minäkäsityksen, oppimismotivaation ja oppimisvalmiuksien muodostumisen kannalta merkitseviä. Varhaiskasvatus, esiopetus ja alkuopetus muodostavat suunnitelmallisen jatkumon, joka on lapselle kehityksellisesti, kasvatuksellisesti ja opetuksellisesti eheä kokonaisuus.

Kauniaisissa kunnallista esiopetusta järjestetään suomeksi ja ruotsiksi. Ruotsinkielistä esiopetusta annetaan ruotsinkielisen alakoulun yhteydessä toimivassa esiopetusyksikössä, sekä ruotsin kielen kielikylpynä kielikylpy-yksikössä. Suomenkielistä esiopetusta annetaan suomenkielisissä yksiköissä. Yksityisillä varhaiskasvatuksen järjestäjillä on mahdollisuus anoa esiopetuksen järjestämisoikeutta.

Esiopetusta järjestetään noudattaen perusopetuslakia, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita (2014) ja Kauniaisten omaa, suomen- ja ruotsinkielisen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnan hyväksymää esiopetussuunnitelmaa. Kauniaisten esiopetussuunnitelmaa täydentävät esiopetusyksiköiden yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat, jotka varhaiskasvatuspäällikkö hyväksyy vuosittain syyskuun loppuun mennessä.

Hallinnollisesti esiopetus kuuluu Kauniaisissa sivistystoimeen ja suomen- ja ruotsinkielisten opetus- ja varhaiskasvatusvaliokuntien alaisuuteen. Opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnat päättävät vuosittain maksuttoman esiopetuksen järjestämispaikoista ja toiminta-ajoista. Päätöksessä huomioidaan varhaiskasvatusyksikössä olevien esiopetusikäisten lasten määrä, opettajan kelpoisuus sekä muita tekijöitä.

Toimintayksiköt määrittelevät maksuttoman esiopetuksen tarkemman toiminta-ajan vuosittain laadittavassa esiopetuksen toimintasuunnitelmassa. Lapsen läsnäolon seurannasta lisää 5. luvussa sekä kappaleessa 6.3.

Esiopetuksen sähköisestä hakumenettelystä tiedotetaan esiopetusikäisten lasten huoltajille kaupungin internetsivuilla ja paikallislehdessä.

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Esiopetuksen keskiössä ovat positiivinen pedagogiikka, lasten vahvuudet sekä lasten osallisuus toimintaa suunniteltaessa. Esiopetuksessa painotetaan yhteistyötä huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa käytävien säännöllisten keskustelujen ja niiden yhteydessä tehtävän seurannan pohjalta laaditaan yhteiset tavoitteet ja menetelmät lapsen tuen ja kannustuksen tarpeen täyttämiseksi eri kehitysalueilla.

Kaupunki järjestää yhteisiä koulutustilaisuuksia varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Tällä tavoin lisätään osaamista ja helpotetaan yhteisten menettelytapojen vakiinnuttamista.

Kauniaisissa sekä suomen- että ruotsinkielisellä esiopetuksella on käytettävissään varhaiskasvatuksen erityisopettajia. Yhteistyö on jäseneltyä ja säännöllistä, ja se voi koskea mm. lapsen kehitykseen ja tuentarpeeseen tai ryhmän kokoonpanoon ja toimintamuotoihin liittyviä asioita. Myös huoltajilla on mahdollisuus konsultoida erityisopettajaa.

Esiopetusryhmien toiminta on jäseneltyä pienryhmätoimintaa, mikä merkitsee, että ryhmä jaetaan erilaisten toimintahetkien ajaksi kehitystason ja lasten omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta. Leikki on osa esiopetuksen jokapäiväistä arkea.

Esiopetusryhmässä aikuiset ja lapset laativat yhdessä ryhmän pelisäännöt positiivista pedagogiikkaa hyödyntäen. Tarkoituksena on tehdä lapsille selväksi selkeiden pelisääntöjen merkitys ja niihin sitoutumisen tärkeys. Lapsen ajatusten ja mielteiden näkyviin saattamiseksi ja oman toiminnan arvioimiseksi käytetään erilaisia arviointi- ja haastattelumenetelmiä (keskustelu, kuva, valokuva).

Tilaisuudet leikkiin ja liikkumiseen ovat tärkeä osa esiopetuksen toimintaa. Toiminnassa nähdään tärkeäksi tarjota mahdollisuuksia vuodenajan mukaisiin urheilulajeihin kuten hiihtoon ja luisteluun. Kauniaisten kaupunki tarjoaa esikoululaisille 10 uimaopetustuntia vuodessa.

Yksiköillä on käytössä kiusaamisen ehkäisy-suunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti. Esiopetuksessa ennaltaehkäistään kiusaamista kiinnittämällä huomiota lasten välisiin sosiaalisiin suhteisiin ja tukemalla kaveritaitoja. Lapsille opetetaan tunteiden tunnistamista ja sanoittamista sensitiivisesti. Kauniaisissa on käytössä Tunne- ja kaveritaitojen polku-työkalu tunnekasvatuksen tukena. (liite 7: Tunne- ja kaveritaitojen polku –työkalu)

Esiopetuksen toiminta- ja oppimisympäristö koostuu paitsi fyysisestä tilasta niin myös lasten ja aikuisten välisestä vuorovaikutusverkostoista, ihmissuhteista ja vallitsevasta ilmapiiristä. Oppimisympäristöä rakentavat ryhmän pedagogiset ratkaisut ja toimintatavat. Kiireettömyyden tuntu tuo hyvinvointia ja turvallisuutta, ja sen voi toteuttaa esim. pienryhmätoiminnan kautta. Lasten kehitystason ja omien aloitteiden huomioimiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Oppimisympäristössä kannustetaan yhteistyöhön, yhteiseen vastuunottoon ja osallisuuteen. Esiopetuksen oppimisympäristöjä suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti yhdessä lasten, henkilöstön ja huoltajien kanssa.

Esiopetuksessa kaikki tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhteiskunnan moninaisuuden tulee näkyä esiopetuksen oppimisympäristössä, esim. kirjavalinnat, kuvat, materiaalit, lelut. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Esiopetus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Esiopetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään suomalaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista moninaisuutta. Monikielisyttä tehdään näkyväksi. Kauniaisissa on käytössä Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja. (liite 6: Kieli-, kulttuuri ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja) Käsikirjaa käytetään esiopetuksen suunnittelun ja toteuttamisen tukena.

6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Kullakin esiopetuyksiköllä on oma yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat esiopetuyksikön johtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, esiopetuksen opettajat, neuvolan terveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi ja huoltajien edustaja. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän tarkoituksena on esiopetus- ja kouluyhteisön ja lapsiryhmien hyvinvoinnin edistäminen, seuraaminen ja arviointi.

Yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviin kuuluvat kaikki esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritetyt asiat sekä lisäksi oppilashuollon ohjausryhmän päättämät tehtävät. Yhteisöllisessä oppilashuollossa tuetaan lasten hyvinvointia, turvallisuutta ja terveyttä monin tavoin, ja sen näkökulma on ennaltaehkäisevä. Perustana on näkemys moninaisuudesta rikkautena ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.

Kauniaisten varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelmassa käsitellään riskitilanteisiin varautumista ja riskien hallintaa. Myös tapaturmien ehkäisy on avattu suunnitelmassa. Toimintaa ohjaavat lisäksi mm. työturvallisuuslaki sekä yksikkökohtaiset pelastussuunnitelmat. Turvallisuussuunnitelman liitteenä on erillinen kriisisuunnitelma, jossa avataan erilaisiin äkillisiin kriisitilanteisiin varautumista. Kriisisuunnitelman osana kuvataan ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus. Turvallisuussuunnitelmakokonaisuus päivitetään vuosittain. (liite 8: turvallisuussuunnitelma). Kauniaisissa jokaisessa esiopetuyksikössä on oma kiusaamisen vastainen suunnitelma. (liite 9: Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma)